

**Lukemisia Suomen Rahwalle
Wiipurista.**

I.

**Suomen Rahwaan olo
Pietarissa.**

To'ellinen tapaus.

Th. Frimann'ilta.

Wiipurissa.

1849.

J. Cederwaller poikineen.

A. F. Cederwallerin kustannuksella.

Imprimatur:
G. Rein.

Paistoi päiwä. Helewästi loisti we'en pinta Jaakkiman lahella. Rannalla walmistettiin kohtalaista sou-towenettä, johon kannettiin woipyttyjä ja parkki-wyyhtejä Pietariin wietäwäksi. Pitkä, laihan-kälwiä mies, wanhoissa, waan puhtaissa ja ehiöissä waatteissa werhottuna, oli ikään kuin käskiänä muille, jota kaikki weneen walmisteli'at kuunteliwat, ehkä itse teki työtä, enemmän kuin muut. Se oli jaloluontonen, waan köyhä talonpoika, Matti Kilkki; nyt hän oli rikasten palkollisena. Rikkaat weneen ja tawarojen isännät, piiput hampaissa, tarinoiwat keskenänsä, ja ajottain kiirehtiwät työmiehiä, muistutellen heille kohta illan joutuwan. Matin waimo ja kaksi lastansa seisoiwat likeellä wenettä rannalla, ja rakau'ella surullisesti silmäiliwät vanhempaansa. Loitonpana kiwellä istuiwat sokia ukko ja nuori nainen, rinta-lapsi sylissä; he kärsimättömyy'ellä' o'otteliwat weneen joutumista wesille: he matkustiwat Pietariin — keräämään. Tämä kuwaus tapahtui luonnossa yhtenä selkiänä Kesäkuun päiwänä, vuonna 1834.

”Hywät isännät”, sanoi Matti lopetettuaan työn,

”jo kaikki on valmis matkalle, waan eiköhän tuo lasti lie liian suuri tälle weneelle? Kowin istuu wene sywässä; lai’at owat melkein ween tasalla”.

— Mitä joutawia joriset, sanoi yksi isännistä, oomma myö jo sellaisia lastia kulettaneet tällä weneellä Pietariin; wain jokos warot wettä? etköhän pelkää sille tielle jääwäsi, — eipähä sinua rikkautesi kaiwanne.

Matti tälle pilkka-lausulle ei wirkkanut sanaakaan, waan käski kerjäläisten männä weneesen; alkoi jäähywäsiä jätellä waimollensa ja lapsillensa; heitä likisteli ja silmistänsä wierähtiwät kyyneleet, joita toki koki peittä; waimonsa ja tyttärensä itkiwät; wiisi wuotinen poikansa, Antti, pyrki Pietariin, waan kuin sieltä lupasi tuu’a hänelle mesileiwästä tehyn hewosen, kultasten korwien keralla, niin siihen poika wiihtyi. Matti meni weneesen; se erkani rannalta; kaksi nuorta ja wahwaa miestä oli soutamassa; kiirusti ja suoraan juoksi puinen pursi — Matti piti perää. Ukko ja nainen, lapsineen, istuiwat parkki-wyyhtilöillä.

”Ei tai’a kunni’an kukko laulaa,” sanoi Matin eukko Anni, surullisella äänellä tyttärellensä, Kaisalle, silmäillen pakenewata wenettä, ”kowin pakottaa sy’äntäni, en millonkaan ole nähnyt isääsi niin su-

rusena, kuin taanoin . . . Kowin paljo paniwat lastia weneesen, niin että lai'at owat ween pinnan kansa piamittain yhenkorkuset; kuin waan wähänki käypi aaltomaan, niin wesi tuloo yli laitoin”.

— Elä ole häissäis, äiti kulta! sanoi Kaisa. Eihän isä ensikertaa kuleta lastia Pietariin sillä weneellä. Olihan hän männä wuonna syys-ilmallaki merellä, tällä samalla weneellä.

”Sie et tii’ä isääsi, ei se suotta taanon maininnut isännille lastin suuruu’esta; warmaan tunsu sy’ämesänsä, ettei ole asian laita oikein woi, woi, kuin kalwaa sy’äntäni”

— Elä itke, äitiseni, kyllä Kaikkiwaltias Jumala isää warjeloo, wielä eteenkipäin, kuin on ennenki häntä tähän asti warjellut, ja ihmeellisellä tawalla, monesta henken waarasta.

Näin lohtutteli wiisas, ehkä talonpojanki tytär, emoansa suuressa surussa. Mutta Antti juoksi e’ellä; surusta ei mitään tiennyt; oli iloissaan, kuin isä lupasi tuuwa kulta-korwasen hewosen.

Kotwan astuttu’ansa tuliwat Matin omaiset kotiin-
sa, joka oli warsin huonolla jalalla: koko kartano oli kallistumaisillansa maahan, tuettu pönkiltä; katto oli

lahonnut pahan näköseksi, ikkunat paikatut päreliisteillä. Waan sisällä oli kaikki warsin siiwosti ja puhtaasti korjattu, ehkä se oli sawu tupa. Köyhyys Kilkkilässä ei syntynyt laiskuu'esta, tahi josta kusta muusta vielä pahemmasta syystä, waan Matin kiwulaisu'esta; sillä ehkä Matti oli kaswultaan suuri, ja näöltään jalo, waan terwey'eltään hän oli warsin heikko jo lapsuu'estansa; mutta sen siaan hän oli lahjoitettu erinomaisella ja ihmeellisellä sielun jalou'ella. Konsa hän oli terweempi, niin teki työtä joko omalla konnullansa, taikka muu'alla, taikka käwi meritse Pietarissa; kuin oli warma wenemies, ja rehellinen, niin jokainen uskoi tawaransa hänen halttuunsa, kaupattawaksi; waan nämät toimet ja työt melkein aina olivat yli hänen heikon terwey'ensä, niin että piammitain jokakerta tuli kotiinsa kipiänä, ja posi toisinaan monta kuukautta peräkkäin, jolla ajalla, työllä ja tuskalla ansaittu wara kului, ja usiasti täytyi lisäksi lainata ja welkaa tehä, ja niin muotoin elo Kilkkilässä aina oli huonolla jalalla. Rahan saaliilla oli Matti nytki. Niin lähtekäämme häntä seuraamaan matkalla Laatokan wesillä.

Wene kulki joutusasti ehk'ei ollut tuulta; waan sen

wastasiwat soutomiesten jalot woimat. Taiwas oli selkiä; ilma lämmin; ilta alkoi kättä antaa matkamiehille.

”Kyllähän warmaan yötä Kuhkaassa piem mä,” sanoi kerjäläisukko, Juhana Pakkanen, ”ja jos Jumala lykkyä lainaa niin perjantaina ollaan Pietarissa.”

— Kuinpa myö wälem্পään päästäsiin Pietariin, mi’ulla ei tai’a täyttää perjantaihen asti ewästäkään, — sanoi Mari Mieronen, imettäen lastansa.

— ”Wielä sie Pietariin kyllästytki,” sanoi Matti. ”Ei suinkaan Pietarin leipä sinua paremmin elätä kuin Jaakkimankaan, jos waan et kehtaa työtä tehdä. Kyllä Pietarissa on entisi’äki keräjiä, sekä hywiä että huonoja; jos on onnettomiaki, niin on laiskoja lii’an paljo mieron tiellä. Parempi olis ollut si’ulle, kuin oisit tuon lapsesi keralla pysynyt kotona, ja et olis lähtenyt mieron tielle sen kansa kuleksimaan, ja siellä itsiäs kuka ties wielä pahemmaksi turmelemaan.”

— Sanotaanhan Pietarissa jokaitsen saawan työtä; niin saanhan sitte miekin siellä työtä, paremmin kuin täällä. Ja läksipä tuo Pakkanenki Pietariin.

”Tot’ mie en ois mielelläni lähtenyt Pietariin waan kuin mi’ulla syntymä maillani ei ole mitä tekemis-

tä, ja omin voimin en jaksa elättää henki'äni, niin läksin Pietariin. Siellä owat waraakkaammat imeiset, jotka mielelläänki antaawat sirusen lii'asta warastansa köyhälle soki'alle; sen si'aan täällä köyhässä maassa on häpiä puistaaki, kuin owat itse niin köyhät. Niin ei auta mitään. . . . täytyy männä Pietariin leipää etsimään. . . . Se on Jumalan antama onni, kuin sain tuon Marin towerikseni; ja itseni kulettajaksi. Jalat ja kä'et mi'ulla owat wahwat, itse olen terwe ja luja, ehkä seitsemäis kymmenes läksi liikkeelle, waan silmäni eiwät nää mitään! Liekö Jumala siitä rankassut minua, kuin ennen näin lii'an paljo. . . . sen e'estä nyt en nää askeltakaan antaa!" . . .

— "Elä sure Juhana parka, kyllä Luoja wielä kerran si'un näkewäksi tekee i'ankaikkisesti, rukoile waan häntä hartaasti, ettäs näkisit hänen kaswonsa i'ankaikkisessa elämässä; ja kannu kuormasi tyytywäisellä sy'amellä; sillä kaikki olemme kurituksen ansainneet Jumalan käskyin rikkomisella." Näin lohtutteli Matti surewata Juhanaa.

Yöllä tuliwat matkamiehet Kuhkaasen; pari tuntia lewättyä läksiwät he e'elleen matkaan. Päiwä nousi, tuulen wire oli myötänen; matkamiehet wetiwät pur-

jeet päälle; weneen nokka alkoi kohissa; soutaa ei tarwinnut. Matti lauloi säwysällä äänellä aamuwiren; muut hiljakseen hyräiliwät perästä. Kaikkein weneessä olijoihen mielet liikkuiwat; kyyneleet loistiwat jokaisen silmissä. Ne eiwät olleet surun ja murheen kyyneleet; ei, ne oliwat wi'attoman luonnon waikuttamat ilokyyneleet, jotka puhkeewat yksinkertaisen sy'ämessä, koska Jumalan jalous ja woima, lahjojensa kautta, luonnossa, waikuttaa hänessä. Tämä on esimaku i'ankaikkisesta ilosta. Senlaisia liikutuksia herroissa tawataan harwoin, waan talonpojilla on ne omaiset.

Päiwän noustua koweni tuuli; wesi ryöpsähteli weneesen; wettä täytyi ajaa ulos — liika lasti oli waarallinen. Matti käski laskia purjeet alas.

”Mintäin sie käset purjeita pois ottaa, kuin on niin myötänen?” kysyi yksi soutomiehistä, warustai'en airoon.

— Sentäin, kuin painaa lii'an merelle, ja kallistaa wenettä wasemmalle puolelle, ett' on kumoon kaatu-
maisillaan. Jos wielä wähän aikaa olisiwat olleet purjeet päällä, niin olisimme kaikki joutuneet tuonelan omaksi.

— ”Woi, woi! sou’etaa Matti kulta maalle; nääthän sie kuin on likellä ranta . . . Kuin tuuli hiljenoo, siitte lähetään taas e’ellen,” huusi häissänsä Mari.

— Rukoile Jumalaa, niin kyllä hän meitä auttaa, muutoin maalle emme mitenkään woi päässä, waan nyt täytyy laskia suoraan; wieköön Jumala, minne wieköön. Tapahtukoon hänen tahtonsa!

Hiitolan rannat näkyiwät.

Kaikki weneessä oliwat äänettä; jokainen katsoi tarkasti Matin silmiin, joista etsiwät ja löysiwät itselensä rohwaistuksen. Matin uskalias muoto saatti heihin toiwon pelastautu’a we’en waarasta. Yhen miehen jalot liikunnot teki kaikki urhollisiksi, itse Marinki; hän oli hei’än esimiehensä ja johtattajansa. Jalous osottiiki Matissa täy’essä komeu’essansa. Tukewalla käellänsä piti Suomen poika perää; silmistänsä loisti erinomainen tuli; muotonsa oli rohkia: muut kummastuksissansa ja kunnioittamisella silmäiliwät Mattia.

”Mitä, weikkoset, jätte äänettä?” kysyi Juhana; ”kuin en nää mitään niin mielelläni kuulisin jotain.”

— Meitä kaikkia kummastuttaa Matin kummallinen näkö; silmänsäki owat justiinsa kuin tuliset, niin

ne loistaawat, sanoi yksi soutomiehistä.

”Sano weikkonen mikä si’ulla on?” kysäsi Juhanä isällisellä helley’ellä, sillä hän kunnioitti ja rakasti Mattia. ”Ekköhän taas tule kipiäksi?”

”Ei mitään... pien perää... tarkasti pitää katsoa... tuuli woimistuu... wettä alkaa lii’an paljo heitellä weneesen... maalle ei pääse... Rukoilkaa Jumalaa”... Saneli Matti harwaan, waan lewollisella äänellä, kehottaen heitä apua rukoilemaan Jumalalla.

Itse työssä waarallinen oli hei’än tilaisuutensa: Wenettä ei woinut kääntää maalle päin; sillä yksi vähäki kallistuminen sen olis lyönyt kumoon. Yksin Matti ainoastaan näki, kuinka suuri waara oli; sillä paitsi häntä, ja sokiata ukkoa, muut eiwät wielä koskaan olleet waarallisilla wesiretkillä, niin eiwät tienneet kowin pelätäkään. Ainoostaan Matin jalo näkö ja liikunto lumoi hei’ät äänettömyyteen. Waan kuin kuuliwat Matin lauseet waarasta, niin kauhistuiwat; he tiesiwät myös ett’ei Matti millonkaan hätäytynyt, eikä millonkaan puhunut turhaan. Pelastusta ei ollut mistään o’otettawana, ei sitä näkynyt, ehkä waara oli tarjolla! Ei sankari niin jalolla hengellä taistele wihollisensa kansa, jonka toiwoo woittawansa, kuin tämä

yksinkertainen Suomalainen talonpoika katseli lähes-
tywätä, wälttämätöntä, kuolematansa. Täy'ellä toi-
mellansa hän hoiti wenettä; wahwalla kä'ellänsä piti
perää; silmillänsä katseli weneen kulkua; käytöksi-
länsä rohwaissi muita, waan sy'ämessänsä piti kansa-
puhetta elämän Herran kansa. Sentähenpä kaswois-
tansa loisti taiwaallinen jalous, joka saatti muissaki
jalon henken. Jokainen luotti Luojaansa, jota nyt ru-
koiliwat sieluissansa.

Kaikki weneessä o'ottiwat kuolemaa, ainoastaan
Marin pieni lapsi leikki äitinsä sylissä. Äitinsä likiste-
li häntä sy'äntänsä wasten; kyyneleet tippuiwat sil-
mistänsä, usko Jumalan armoon, ja toiwo i'ankaik-
kisessa elämässä olewansa, lapsensa keralla, lohtut-
teliwat tätä nais parkaa. Tuhannesti suuteli hän las-
tansa, joka wielä ei ymmärtänyt äitinsä itkuakaan
ja huokauksiansa; ammonka waarasta hän ei tietä-
nyt mitään, jonka peitti lapsuu'en luonnollinen ym-
märtämättömyys. Emmekö meki, samalla tapaa, lei-
ki äitimme, luonnon, helmassa; emme myökään äk-
kää kuolemata, ehkä se on aina meille tarjona; kuinka
usiasti näemme ihmiseltä silmänräpäyksessä elämän
nesteän katkiawan, ja hänen menewän ajan-rahtussa

i'ankaikkisuuteen. Ihmiseltä woi olla siis yhessä henkeyksessä se matka päätetty, jota hän luulee waeltawansa wielä monta kymmentä vuotta.

Muistelkoon jokainen kuolemaansa; ei pelolla, waan rakkau'ella Jumalaan.

Aallot löi yhä wettä, enemmän ja enemmän weneesen; turhaan kokiwat sitä Juhana ja Mari kauhata ulos; weneen laita jo alkoi tawata ween pinta. Jokainen rukouksella walmistii kuolemaan. Kuoleman hiljaisuutta keskuuttiwat ainoastaan ajottain Marin huokaukset. . . lapsi naurahteli äitinsä sylissä! . . . Yht'äkkiään iso aalto löi weneen kumoon. . . kaikki oliwat ween wallassa. . . silmän räpäyksessä waimo, lapsi, sylissä, wajosi sywyteen. . . muut tais-teliwat aaltojen kansa. . . wene oli kumossa, pohja oli ween pinnan yli; wenemiehet kokiwat ui'a sen luo. . . waan. . . kohta waipuiwat nuoret soutomiehet, ja meniwät i'ankaikkisuuteen. . . sokia pi'ätteli ween pinnassa, hän ei nähnyt weneen pohjaakaan! . . . Waan Matti ensi-äimäyksestään selwitty'änsä, koki ui'a sokian luo; ja tämä onnistuiki hänelle. Matti tarttui sokian käteen yhellä käellänsä, waan toisella koki wastustella wettä, jota käski Juhananki tekemään; näin

pyrkiwät he weneen luo, ja Jumala auttoi heitä — he pääsiwät weneen pohjalle.

Tuuli alkoi wienota, waan oli yhä kolakka; aallot roiskahteliwat weneen pohjan yli; tuskin jaksoiwat Juhana ja Matti pohjalla pysytellei'ä käsillään ja jaloillaan; wilu wärisytti ja kohmetutti heitä. Kauhian tuskallinen oli hei'an tilansa: apua ei näkynyt mistään tulewan, woimansa heikkeniwät, kätensä ja jalkansa alkoiwat rauweta — he oliwat hermottomuu'esta putoomaisillaan meren sywyyteen. Kotwan oliwat he ääneti sanaakaan wirkkamatta toisellensa, äimistetyt erinomaisilta waarallisilta kohtauksilta, ja nykyinen hei'an kuolemaa tarjoowa tilansa hywin liikutti sy'ämi'änsä, ja herätti heissä hartaat ajatukset kaikiwalti'an toimesta. Wihtoin Juhana puhkesi ääneen, ja sanoi: ”woi, hywä Jumala! kuin säästi minua wanhaa ja päiwän näkemätöntä waiwaloista, ja nuo nuoret terweet ihmiset, jotka oisiwat surematta saaneet eineensä, salli kuolla.”

— Tutkimattomat owat Luojan työt — lausui Matti, — kaikki, mitä hän teköö, sen teköö mei'an hywäksi, myö oomme hänen käs'alansa, niin mitenkäs myö tohimme soimata hänen tekojansa. Mei'an welwol-

lisuutemme on aina ja jokapaikassa kaikissa kohtaauksissa rakkau'ella ja uskaljaasti turwata hänen armoonsa. Eikä hän suuresta armostansa millonkaan meitä hylkää, waikka myö olemme pahat ja emme ansaitse Hänen apu'ansa, ja usiasti emme muista rukoillakaan Häneltä sitä, waikka ilman sitä olisimme hukassa. Jokapaikassa myö wältämme waaran ainoastaan Hänen warjeluksellansa; niin nytkin Hän meitä warjeloo näihen hirwittäwäin aaltoihin keskellä, ettemme hukkusi i'ankaikkisesti.

”Herra J'esu, auta meitä! . . . Mie tuskin jaksan pysytellei'ä, niin olen wilun kohmeissa. . . Sano weikkoenen, eikö näy mistäpäin wenettä tulewan, tahi eiwätkö meitä aallot rannalle ajane? — Wain joko on meille wiimeinen hetki lähestynyt. . . ja mei'än pitää kuolla” . . .

— Ei näy meille millaistakaan apua tulewan; waan kyllähän Luoja meille aina on awun antawa, ehk'emme sitä aina nää ja ymmärrä. Kyllä Hän meitä auttaa, niin ihmeellisesti eteenkipäin, kuin tähän asti, ja wast'ikään auttoi, niin ihmeellisesti! . . . Ehkä Hän on sallinut tämän meille suuresta armostansa katumusajaksi, ettemme hukkusi i'ankaikkisesti. Rukoilkaam-

me Häntä ja turwatkaamme Häneen... jo alkaawat heikot ruumiilliset woimat minusta lakastua; tuskin jäseni'äni jaksan liikuttaa, niin owat jäykistyneet... Herra, armaha minua... koht'siltään waiwun ja wajaan tuohon sywyteen! —

Mitenhän rupi'aawat elämään rakas Annini ja hywät lapseni; no kyllähän Taiwaallinen Isä on parempi tuli ja turwa heille kuin maallinen... Herra armaha meitä!... ja anna anteeksi syntimme, joilla olemme ansainneet i'ankaikkisen kuoleman... armaha meitä Poikasi katkeran piinan ja kuoleman kautta!...

Näin rukoili Matti. Mielensä jalou'ella saatti Juhananki lapsellisella rakkau'ella turwaimaan Jumalan armoon ja äärettömään laupeuteensa. Jalosti, pelkäämättä, o'otteliwat ajallisen kuolemansa lähenemistä, toiwoen senkautta pääsewänsä i'ankaikkiseen elämään. Tälläisissä kohtauksissa wasta näyttäikse ihmisen oikia jalous, nimittäin henkellinen jalous; waan harwassa tätä tawataan, ja ei niitä monta ole, jotka tietääwät senlaisen jalou'en olewankaan.

Matin ja Juhanan tarinoi'essa, kulki hei'än kowa aikansa huokeammasti, kuin se toen perään waiwut-

ti heitä, sillä paljon, paljon henki voimistuttaa ruumista; waan wiimen jo alkowat niin heiketä, että tuskin heillä kieli kääntyi suussansa, josta mielensä raskautui, sillä puheesta tunsivat itsellensä suuren helpotuksen olewan — se rohvasi Juhanaa ja kewenti Matin rintaa, samassa lohtutteli molempia surkiassa tilassansa. Kylmä niin köhmetti ja jäykistytti hei'ät, etteiwät kunnolla jaksaneet pysytelleiä mahallansakaa weneen pohjalla. Pelastusta nytkään ei näkynyt mistään tulewan, ja yhä tuuli paino heitä etemmäksi merelle. Onneksi ei ollut wäkewää maininkia, etteiwät aallot wieneet heitä hermottomina myötänsä.

Wiimein Matti ja Juhana woimattomuu'esta wai-puiwat äänettömyyteen ja molemmat tuliwat jo kaikkineen tunnottomiksi; waan hei'an kuolemahetkensä ei wieläkään tullut, sillä samassa sattui Käkisalmen tienoilta lähtemään Saima täysissä purjeissansa, Päähkinälinnaan päin; lähemmä päästy'änsä, äkkäsiwät Saimaan miehet kumonneen weneen ja sen päällä wiruwait onnettomat; kohta likeneewät näitä; laskeewat pottaansa joita kuita miehiä, jotka ramakkaasti sountaawat hukkuwaisien luo, ja helläwarasesti nostaawat hei'ät jo puoli-kuolleina weneesen-

sä; kohta pääsiwät takasin Saimaansa luo, johon nos-
tiwat ween waarasta pelastetut matkamiehet. Juma-
lan käsittämätön woima, melkein kaiketta maalliset-
ta wälikappaleetta, warjeli ja esti hei'ät mereen pu-
toomasta. Näin ihmeellisesti warjelee Jumala kaikis-
sa retkissä.

Näin pelastuiwat mei'än merimiehet. Kotwan oli-
wat he tunnottomina, ja kuin siitä elpyiwät, niin lan-
kesi wat kowaan waritautiin, jossa tilassa oliwat ko-
ko matkan Pietariin asti. Matkalla wenemiehet hoi-
teliwat heitä isällisellä helley'ellä, ehk'eiwät saaneet
tietä kutka he oliwat, sillä molemmat lakkaamata
houriwat. Ainoastaan puheensa murteesta taisi wat
päättää hei'än olewan Jaakkiman ranta-kylistä koto-
sin. Waan heillä oli kyllä tuttuwuutta siitä kuin nä-
kiwät hei'än surkian tilansa.

Pietariin tultuansa saattoiwat wenemiehet Matin
ja Juhanan sairashuoneesen, jossa oltu'ansa muuta-
man päiwän wasta tuli wat järelliseen tuuntoonsa ja
toimeensa.

Kuinka kummastuiwat he äkäten itsensä olewan
niin ou'ossa paikassa, ja kaikki ihmiset, ja itsensäki,
pu'etettuina ihan yhtäläiseen ja outoon pukuun. Wii-

mein juohtuiwat heille mieleensä kowaonniset waiheet, jotka kohtasiwat heitä matkalla — onnetoin wesi-
matkansansa muistui mielihinsä. Suru täytti sy’ämi’än-
sä; haikia oli elämänsä. — Mutta kuin molemmat ym-
märsiwät melkko hywästi wenäjän kieltä, jota sairas-
huoneessa kaikki puhuiwat, niin kohta tottuiwat uu-
teen ikäwään oloonsa; waan he oliwat niin heikot,
ettei ollut mitä toiwomistakaan kohta päässä ulos
sairas-huoneesta.

Kesä meni ohitse; tuliwat syksyset ilmat, jotka Pie-
tarissa owat hywin wahingolliset terwey’elle, ja ne
owat tappaneetki monta kymmentä tuhatta henkeä;
semminki niille ne surman tuowat, joilla owat huo-
not asumahuoneet, kostiat taikka lii’an monelta hen-
geltä asutut; ja senlaisia asukkaita on Pietarissa hy-
win paljon, erinomattain Suomalaisia, joita tuhan-
sittain wirtaa Suomesta Pietariin. Se on harwa, joka
jaksaa hankkia itselleen erinäistä suojaa, kallenu’en
tähen, waan täytyy monen, toisinaan kymmeni’en-
ki asua yhdessä pienosessa tuwassa. Tästä ahtau’es-
sa syntyy siiwottomuus, paha haju ja löyhkä, jotka
kuolettawat, asukkai’en terwey’en ja usiasti koko
elämänsä, erinomattain syksy ja kewät aikana, kon-

sa ei ulkonakaan tawata warsin terweellistä ilmaa; silloin tälläisissa tuwissa, joita Pietarissa kutsutaan Suomen kortteeriloiksi, on hywin paljo kipeitä ja niissä on kaikellaisia tauteja, jotka yhä pinttyywät ilmaan, että owat tarttuwaiset, josta täytyy monen kuolla. Syksyin ja kewäin owat poto-huoneet täynnä sairaita. Suomalaisetki papit käywät ihan joka päiwä kansalaisiansa ja uskolaisiansa, ketä ripittämässä, kelle hautaa lukemassa: tästä Suomalaisten jokapäiwäsestä käymisestä woi arwata Suomalais-tenki sairai'en paljou'en. Kuinka monta tuhatta köyhää Suomalaista on tullut Pietariin henkeänsä heittämään, joko poto-huoneessa, taikka wielä paljon pahemmassa paikassa — haisewassa, kostiassa Pietarin Suomen-kortteerissa, joka on kymmenen kertaa lähempi Suomenmaan sikapahnaa, sillä se ei ole niin myrkyttäväinen ihmisen terwey'elle, kuin tämä, joka myrkyttää ja kuolettaa ei ainoastaan ruumiin, mutta myös sielunki. Moni huikentelewainen Suomalainen syntymämaallansa ajattelee, miten waan päässä Pietariin, miten otsan hi'ellä leipä saaha; tämän tähän kiiruhtaa sinne, suurella tuskalla ja ikäwöimisellä, monen sa'an wirstan päästä. Waan, saako

hän waiwan näkemättä leipänsä rikkaassa Pietarissa? Wiele wainen! eineen e'estä työtä pittää teh'ä sielläki, samalaisesti kuin Suomessaki. Moni on tullut Pietariin eläkettänsä helpolla saamaan, waan mitenkä hänen on käynyt? Katsot, häntä jo, wähän aikaa eletty'änsä ikäwöityssä Pietarissansa, sieltä ruunun kyy'illä laitetaan, kuin muuta pahanteki'ätä takasin Suomeen, kuin etsii einettänsä ei työn teolla, waan keräämällä, pakotettu tätä tekemään laiskuu'elta taikka, harwoin, työttömyy'eltä. Monta Suomalaista wii'ään poto-huoneesta taikka kortteerista, ruunun rattailla, tahi kuorman wetäjiltä, laskettawaksi maan poween. Ei häntä omaisensa saata wiimestä kertaa. Kylmä on wiejänki syän; ei kaihon kyynel tipaha silmästänsä, waan hän wetää niinkuin muutaki tawalista kuormaa. Näimpä käypi weikkoset semmoisten kansa, jotka, kepi'ämielisesti jättäwät syntymämaansa; ja sen he ansaitsewatki.

Jo sanoimme, että syksy tapasi mei'än sairaat wiele poto-huoneessa; he oliwat jo parantumaisillaan; sairaita poto-huoneessa alkoi yhä enentyä ja enentyä, paljo tuli sinne Suomalaisia; suurin osa heistä oli kerjäläisiä, taikka kowaa työwäkiä, niinkuin sahuria,

ojankaiwuria, kiwensärkiöitä j. n. e. joita Pietarilaiset kutsuuwat romuslawäeksi. Uu'et sairaat toiwat myötänsä ahtau'en ja ikään kuin woimakkaan tauin hengen koko poto-huoneesen, sillä kaikki tuliwat kipiämäksi, ja päiwä päiwältä enemmän ja enemmän kuoli potilaita.

Matti ja Juhana uu'estaan alkoiwat huonota, he päiwä päiwältä näiwettyiwät ja heikkeniwät ruumiillisesti, ainoastaan erinomaisella henkensä jalou'ella lohtutteliwat toinen toistansa, ja koska surulliset ajatukset ja walheensa alkoiwat kowin särkeä sy'ämi'änsä, niin silloin korotteliwat miettimisiänsä henkellisiin aineihin, joista aina saiwat uutta woimaa itselensä. Erinomattain Matin mieli musteni monestiki, kuin juohtuiwat mielehensä omaisensa, ja yhäpä ne oliwatki mielessänsä, mitenkä turwattomaan tilaan hän oli hei'ät jättänyt, sillä hän tiesi, että jo kappaletta ennen uutista heiltä leipä loppui, ja nyt oli jo Lokakuu loppumaisillaan. Pitäjäläistensä awusta ei hän ajatellutkaan, sillä naapurinsa kaikki oliwat hywin köyhiä. Wieraimmilta ja tuntemattomilta tiesi taas omaisensa ei rohkenewan pyytää'kään

Waan näissäki murheissansa Matti luotti Juma-

lan isälliseen huolenpitoon, ja Hänen äärettömään armelli'aisuuteensa; tämä luottamus kewensi hänen kuormaansa, jota aina kannoi nöyrällä sy'ämmellä, eikä milloinkaan walittanut kowasta onnestansa. Ajan rattonansa oli sulo luontonen ja Jumalata pelkääwäinen towerinsa, Juhana.

Muut Suomalaiset sairashuoneessa sattuiwat olemaan pahanilkisiä ja hywin jumalattomia; he aina napisiwat Jumalaa wasten, soimasiwat Häntä, walitiwat kowaa onnettomuuttansa; satatteliwat ihmisiä, joille huusiwat hirmuista Jumalan kostoa.

Matti hiljaisella ja nöyrällä puheellansa pyysi walaissa noi'en raukkojen mustunutta älyä, ja herättää heissä nukkunutta omaa tuntoa, wakasesti wiehätäten heitä tutkistelemaan ensin omia käytöksiänsä ja elämälaatuansa, ja siitte wasta nii'en, joille Jumalan kostoa lakkaamatta huusiwat. Kohta näkiwätki, että oma huolettomuus oli syynä kaikkeen onnettomuuteen. Hän haasteli heille ihmisen turmeutumisesta köyhyy'essänsä, koska mielettömästi rupi'aa katselemaan toisten menestystä ja warallisuutta, wertailen nii'en rinnalla omaa onnettomuuttansa ja köyhyyttä, luullen itsensäki saman menestyksen ansaitsewan,

eikä osaa ajatella omaa typeryyttänsä, laiskuuttansa ja nerottomuuttansa pää-syyksi onnettomuuteensa, waan alinomaa huutaa muita ihmisiä onnettomuutensa syyksi, ja sen ohessa walittaa pahoja aikoja.

Tälläisillä yksinkertasilla ja wakawilla selittelemisillänsä Matti sai potilaat ensin perää-ajattelemaan ja tutkimaan käytöksiänsä, ja kohta taukosivat syyttämästä muita ihmisiä ja herkesiwät napisemasta. Kuin saatti hei'ät näin malttamaan mielensä, ja herrätti heissä oman tunnon, niin siitte wasta alkoi selitellä heille kuinka ihmisen eineellinen huolimattomuus saattaa ei ainoastaan ruumiin, mutta myös sielunki pahaan tilaan, josta seuraa i'ankaikkinen ka'otus; mitenkä huolimattomuus ensin uuwuttaa ja siitte raskaasti nukuttaa waipuneen oman tunnon, jonka ohessa ihmisessä kaikkineen kato'aa Jumalan pelko ja ihmisrakkaus, näi'en si'aan syntytywät hänessä pahat ajatukset ja ne wiehättääwät hänen jumalattomuutta harjoittamaan, josta rankasee sekä maallinen, että hengellinen laki. Näin selkiästi, ja oikein, selitti tämä Suomalainen talonpoika ihmisen olewan itsensä pääsyynä wastoinkäymisiinsä, ja niistä seuraawaan onnettomuutesa.

Tällä tapaa Matti taitawasti walisteli sairaskump-paneitansa. Alusta he wierastiwat ja haartiwat häntä, sillä hänen kansansa he eiwät rohenneet alottaakaan wäitellä; niin woimakas on oikia mielellinen wiisaus! Kohta alkoiwat hänen hiljaset lauseensa hywin teho'a heissä, ehkä alusta pahimmat kuunteliwat niitä kyl-mäkiskoisesti, kuunnellessansa ajatellen pahaa, mut eiwät woineet sanaakaan wirkkaa, sillä selwä totuus tukkesi hei'änki suunsa.

Tämän ohessa potilasten mieliä paljo waikutti hywään päin papin jokapäiwäset käymiset, ketä tah-toosen heistä ripittämässä tai hautaa lukemassa, ja kuin melkein joka päiwä aina muutama kipeistä kuo-li, niin tuliwat yhä ajattelemaan omaakii kuolemaa; joka tosin ei näkynyt kaukana olewan heistä. Näin Matti pi'ammittain muutti hei'ät toisiksi, hywiksi, ih-misiksi, ja ei yksikään heistä halannut eikä tahto-nut palajaa takasin pahasiwoseen ja jumalattomil-ta töiltä täytettyyn kortteriinsa, waan jokainen heis-tä ajatuksissansa oleskenteli kotomaallansa ja hiljai-sella syntymä-tilallansa. Jokainen heistä heti mieles-sänsä päätti, että jos Jumala ikää jatkasi, niin sa-massa sairas-huoneesta päästy'änsä hawilla matka-

taksensa syntymämaillaensa. Waan jokuu oli heistä jo niin heikko, että epi koskaan näkewänsä nyt hänelle rakkaaksi muuttunutta kotimaatansa, waan nytpä hän taisi mielensä juohuttaa parempaan toivoon, että taisi o'ottaa sitä parainta, rauhallisinta kotimaata — Tuon elata, i'ankaikkista eloa, josta ennen ei milloankaan ajatellut, ja jos jollon kullon kuolema muistui mieleensä, niin kauhistui sitä, waan nyt hän lewollisesti o'otteli sitä rukoukselta ja toiwolta seurattuna. Suokoon Jumala että aina tauti-wuoteella olisi Matinlaisia jaloja neuwojia i'ankaikkista autuutta käsittämään.

Tälläisissä askareissa alkoi Matin suruki wähän lauhtua ja raskas mielensä kewetä, erinomattain kuin nyt hänen ympärillänsä oli niin monta ystäwää, jotka rakastiwat ja kunnioittiwat häntä, sillä hänestä tuliwat tuntemaan, että talonpojassaki löytyy hengellistä waloa ja jaloutta, joka saattoi hei'ätki walistuneemmiksi ja jalommiksi Jumalan lapsiksi, joiksi itsiänsä eiwät ennen tunteneet, eiwätkä woineet milloankaan luulla siksi tulewankaan.

Näin hywästi ja hyö'yllisesti wietti Matti pitkät päiwänsä poto-huoneessa. Näin hän käyttiikse en-

nenki joka paikassa. Hänellä ei ollut mitään ruumiillista antaa toisille, vaan hengellistä, joka onki kalliimpi: jota hän rauhaasti jakeli tarwitsewaisille. Monesta pahanilkisestä hän sai mielellisillä neu'oilansa kelpo-ihmisen. Waikka hän toimensa puolesta oli kumppaneitansa yläwämpi, niin kuitenkin, hän oli nöyryn heistä, josta kaikki häntä rakastivat, jotka vaan wähänki aikaa oliwat hänen parissansa. Sitä wastoin ylpiätä, jos kohta hywänki tekiätä, ei kukaan woi rakastaa, ja hänen hywätekonsa muuttuu raskau'eksi, jos vaan tunnetaan hänen ylpeytensä; kyllä kaiketi jokainen kiiruhtaa ja suorittaa hänelle welkansa, ei rakkau'en tunnolla, vaan ainoastaan rehellisyy'en tunnolla, ettei olis hänelle welkaa. Hywin raskaaksi muuttuu apu, jos auttaja siitä ylpeilee. Mutta totinen hywä työ aina kahotaan hywillä tuntomuksilla, ja näillä kohattiin aina Matin töitä, jotka monesti oliwat werrattomat, ja jotka eiwät millonkaan muis-tuneet toimittajansa mieleen.

Jätämme nyt Matin sairas-huoneesen, ja lähemme nyt Jaakkimaan — hänen perettänsä seuraamaan.

Kauan o'otteli Matin pere häntä kotiin, vaan turhaan. Jo elon leikkuu aika alkoi lähestyä, vaan wie-

läkään häntä ei kuulunut. Anni lapsinensa wietti tämän kesän suurimmassa kurjuu'essa, rawittuna karpe- ja petäjä-leiwältä, kunnes pääsiwät uutiseen. Waan he eiwät tunteneet kurjuutta eineen puutteesta; siihen he oliwat jo niin tottuneet entuu'estaan, että se oli heille melkein omainen, ainoastaan suurin suru oli heillä isästänsä, jota ikäwöiwät ja luuliwat jo hukkuneeksi.

”Eikös sy'ämeni sillon tuntenut”, sanoi huo'aten Anni, ”jott'ei käy hywin. Sen perästä en ole saanut siunaaman aikaa lepoa sy'amelleni, yhä sitä pakottaa.”

— Kyllä Jumala isää warjeloo; rukoile äitikulta Häntä, ja turwaa Häneen, niinhän meitä isä neuwoi aina tekemään aini'aan, niin siitte surusi helpponoo — lausui Kati.

Anni olisi heti lähtenyt Pietariin, waan heillä ei ollut ewääksikään waraa; hän ei olis huolinut ewäästäkään, waan ei ollut kuhun jättää lapsi'ansa, erinomattain keskellä kesää, millon kurjuus ja puute oli joka ainoalla tuttawallansa ja ystäwällänsä.

Wiimen, syksyllä, alkoi tullaki tietoja Matista: haastettiin että matkaajat olisiwat hukkuneet, ainoastaan Matti ja Juhana olisiwat pelastautuneet,

Käkisalmelaisten weneessä, ja nyt sanottiin hei'än olewan Pietarissa kipeinä; — mutta muutamat naapureistansa taas tiesiwät sanoa, että joka ainoa matkamies wenee'neen päiwineen olisi hukkunut.

Nyt Annin suru ja tuska nousi niin suureksi, ettei hänellä ollut enempätä kärsimystä olla paikollansa. Sentähän jätti tyttärensä pii'aksi yhteen warakkaasen taloon, ja itse poikansa keralla läksi jalan Pietariin miestänsä kuulustelemaan. Waiwaloinen oli kulkunsa, wiisiwuotisen lapsensa keralla, sateisilla syysilmoilla; kokonaista kaksi wiikkoa oliwat he matkalla, jota on kaksi sataa kaksikymmentä wenäjän wirstaa; matkan lopulla jo niin uupuiwat että tuskin taisi wat käy'ä; hei'än onneksensa sattui yksi hywätahtonen Kelttulainen näkemään hei'ät, joka toiki heitä kärrissänsä jäännösmatkan wiisitoista wirstaa, Pietarin esikaupunkiin, suurelle Ohalle, ja neuwoi heitä menemään Suomalaiseen kortteeriin.

Wettä waloι taiwaasta, ikkään kuin korwosta. Kau'an aikaa Anni ja Antti kuleksiwat katuja myöten, sillä eiwät osanneet männä Kelttulaiselta neuwot tuun kortteeriin. He eiwät tohtineet mennä yhteenkään huoneesen, peljäten Wenäläisiä, joista kotonan-

sa oliwat kuulleet kaikenlaisia julmia tarinoja. Huojennokseksensa lakkasi sa'e, waan märkä wärisytti heitä. Wiimen sattui hei'än vastaan tulemaan joukko ihmisiä, miehiä, naisia ja lapsia, hywin huonoissa waateretkaleissa; hei'än kaswonsa oliwat likaset ja kälwi'ät, ruokottomuus ja laiskuus näkyi selwästi kaikissa heissä. He puhuiwat keskenänsä Suomea, niin muotoin ne oliwat Suomalaisia. Kuinka Anni ihastui nähty'änsä Suomalaisia; heitä pyysi hän näyttämään yösi'aa, josta sanoi maksawansa kiitollisuu'ella.

”Läh'e mei'än keralla”, sanoi wanha ukko, joka oli ikään kuin päämiehenä tällä kerjäläis-joukolla; ”mi'ulla on oma kortteeri, joka on hywin wälkki ja hywä, oikein kuninkaallinen. Waan onkos si'ulla passia? Ilman passita ei täällä anneta yhtään yötä pitää kortteerissa.”

— On. Sen mi'ulle anto mei'än Wouti. — Etkös hywä isäntä täällä ole nähnyt mei'än Mattia?

”Onhan niitä, eukko parka, montaki Mattia täällä, kuka niitä tietää kennen hyö owat, sinun wain kennen”; sanoi ukko nauraen. ”Mikäs si'un Mattisi sukunimi on, ja konsa hän tuli Pietariin, ehkä siitte tolkkusaataneen, kuin sukunimi tii'etään.”

— Ei hänellä ole millastakaan muuta nimiä, pait-si liika nimiä, mei'an talostamme Kilkkilästä, josta miestäni naapurit ja herratti kutsuuvat Kilkiksi. Hän läksi jo ennen Pietarin päiwää tänne, weneellä, woi-ta ja parkkia tuomaan; takasin ei ole wielä nytkään tullut, vaikka sanoi kahen wiikon päästä tulewansa; eräät sanoowat, jotta olisi hukkunut Käk'salmen tie-noilla, toiset taas kiistäawät, jotta olisi täällä Pietaris-sa potilasna.

”Niin tulomatkallasi olisitki kysellyt ukko'asi Kä-kisalmen tienoilta, tahi Laatokan merenpohjasta et-sinyt, ja siitte wasta olisit tänne tullut,” sanoi kowa-sy'äminen kerjäläisukko, irwistellen, olewoinaan hy-win näppärä puheinen.

Anni ei wirkkanut siihen mitään. Suru kowin sär-ki sy'äntänsä. Ajatuksissansa ikuisesti piti jäähywäsiä hywän miehensä keralla.

”Si'un pitää miestäsi kysellä polnitsoista, kuka ties häntä lieene sinne wiety, jos lie ollut kipi'anä, ehkä häntä josta kusta löytänet” — sanoi yksi kerjäläisistä lohtuttawaisella äänellä, äkättyänsä surun haikeu'eu Annin kaswoista.

— No tie siitte, eukko kulta, risti perään ukollesi;

jos waan häntä kerran polnitsaan wietiin, niin ei sieltä enempää eläwin silmin takasin tule; sanoi, huolettomasti, ukko.

Annin sy'än säpsähti, kuunnellessa tätä. ”Mikäs se polnitsa on?” kysäsi hän huolellisesti.

Yht'äkkiään koko Kerjäläisjoukon kaswot walke-
niwat, ja he kaikki hätäyntyiwät, paitsi ukkoa, joka
samassa huu'atti: ”Kaikki, hajalleen!”

Hawilla hajosiwat ihmiset Annin ympäriltä. Tämä
niin törmistytti hänen, ett'ei kerinnyt katsoa kuhun
kukin heistä juoksi. Ei ketään näkynyt mistään, ai-
noastaan hywin kaukaa näki sotamiehen luoksensa
astuwan. Sotamies meniki ohitsensa. Koht'sillään nä-
ki Anni kerjäläiset hiiwiwän, joka haaralle silmäillen,
lähellä olewista kartanoista. Tämä kaikki kummas-
tutti häntä, suuressa surussansaki.

Mut' polnitsa ei mennyt mielestänsä: samassa
nu'isti kysymyksensä.

”Se on potuhuone, jossa ihmisiä parannetaan kuol-
leiksi,” sanoi ukko; ”moni täältä mei'än Ohalta on
männyt, tahi ei itse männyt, waan wiety sinne; mut'
ei niistä ole yksikään tullut terweeksi, waan jok'ai-
nua on kuollut.” Tämä oliki totta; mutta ei kuole-

miseen ole keho parannus syynä sairas-huoneissa, waan sairaan paranematoim heikkous, millon ei ole toiwomistakaan eloon, jonka jo näkewät Tohtoritki vastaan ottaissansa, jota tekemään pakottaa hei'än ihmis-rakkaus. Sillä Suomalaista ei ennen saa poto-huoneesen, ennenkuin hän itse jo häwittää toiwon eloonsa, siitte wasta hän sallii itsensä wietäwäksi — kuolemaan.

”Lähtekää hywä ihminen minu’a saattamaan potohuoneisiin,” pyysi Anni sitä, jota häntä neuwoi miestänsä etsimään polnitsoista.

— Mie läksisin mielelläni, waan en osaa wenättä; no yhtä kaikki, mie otan Pekon kerallani, hän osaa kysyä — sanoi hywätahtonen kerjäläis-nainen Liena Roiwanen. Pekko oli hänen poikansa, yhellätoista kymmenellä wuu’ella. — Niin huomana lähetään myö miestäsi etsimään, jatkoi hän kehoittawaisesti.

”Ketä työ paraikaan juoksitta pakoon, wainko sitä sotamiestä, joka tästä mäni siwutse”? kysäsi tie’on halulta woitettu Anni.

— Myö luultiin sen olewan putkamiehen, sentäin juoksimme piiloon; wastasi ukko. — Mutta myö ereh’yimme, se oli muu sotamies, waikka hänellä oli-

wat punaset kaulukset, sillä jos se olisi ollut putkamies, niin olisi siunki ottanut kiini.

”Mikäs se putkamies on, ja miten ja mitäwarten hän ois mi’un kiini ottanut”?

— Näköjään sie et tii’äkkään miten täällä Pietarissa ollaan. Putkamiehet, taikka kuin myö heitä nimittämmä Putkapekot owat huonoja sotamiehiä, ja ne missä waan näkööwät keräjiä, niin samassa ottaawat hei’ät kiini, sitoowat nuorilla kä’et selän taa ja wiewät sie suun, josta siitte laitetaan Suomen passi-konttuoriin, ja sieltä ruunun kyy’illä omalle maalle.

”Minne omalle maalle?”

— Minne! Mistäs sie siitte tulit, kuin et omalta maalta — Suomesta! ärjäsi ukko, suututettu puheinsa ymmärtämättömyyteen.

”Mintäinkäs niitä keräjiä täällä kiini tawotellaan? Eihän meillä, Suomessa, muita kiini oteta kuin pahantekiöitä.” — Mintäin! Kuningas ei taho että olis meikäläisiä, joutilaisia ihmisiä, kuleksimassa pitkin Pietarin katuja.

Näin puhellessansa matka joutui, niin että kuletu’ansa monta katua pääsiwät kerääjät kotiinsa. Anni ei wielä millonkaan nähnyt niin huonoa kartanoa,

joka, jos olisi seisonut erillään, niin — warmaan olisi hajonnut; niin se oli huono, ja ainoastaan toisten kartanojen tukiessa pysyi pystyssä. Porstu'a oli ihan pimiä, owia Anni ei nähnyt missään. Waan yksi kerääjistä awaisi matalaisen läwen, joka oli parahiksi korkeu'eltaan, wiisiwuotiselle Antille. Pimiän läntä oli tuwassaki, jossa oli hywin paljo ihmisiä, likaisissa ja rikkinäisissä retkaleissa; muutamat oliwat ihan alasti, istuen ikkunan luona, tappoiwat eläwiä iho-räpäleistään. Tällaiseen kuninkaalliseen kortteeriin ja sen kuninkaallisiin asujien sekaan nyt joutui Anni. Itse tupa oli melko wälkki, mutta matala; lau'oista tehty polat oliwat ihan ympäri tuwan, paitsi suuren neliskulmasen uunin eusta, käytäwää lattia-ta oli waan wähäseltä, jonka tähän kukin asuja elosti polalla. Siiwottomuus oli sanomatoim. Ihmisten jou'esta oli tuwassa erinomainen paha löyhkä. Annin sy'äntä ahisti nähessänsä tätä Suomalaisten elämää Pietarissa; hän tuli ikään kuin äimeyksiin, eikä ky'en-nyt sanaakaan sanoa lapsellensa, joka tie'on halulla kyseli häneltä kaikkia, mitä waan näki ou'oksi. Tästä äimeyksestään herätti hänen kortteerin isännän ääni.

”Jäätkö sie meille yöksi waan, taikka kuukaus eläjäksi? Jos yöksi jäät, niin maksa nyt kymmenen kopeakkaa yörahaa; waan jos jäät kuukaus-eläjäksi, niin anna tänne passisi. Si’un pitää kortterirahaa maksaa itsestäis yhen ruplan ja pojastais puol’ ruplaa kuukau’essa.” Tätä lausuissansa, isäntä ilosesti katse li ympärillensä, lukein rahoja taskussansa. Isännän ilo syntyi ihmisten paljou’esta kortteerissansa, joka oli hänen hyötynsä. — ”Jos ois missä parempaa kortteeria, ja vähemmän ihmisiä, niin mielelläni mänisin sinne,” sanoi Anni, surullisesti katsellen ympärillensä.

”Katsos rou’aa! kuin ei hänelle kelpaa meikäläisiin kortteerit. Mut’ tään parempaa ja wäljempää Suomalaista kortteeria et löy’ä koko Pietarissa; — nyt tällä ajalla on joka sola täys’ ihmisiä.” Isäntä to’en perään sanoi totta; sillä kaikki Suomalaiset rököläkansan kortteerit Pietarissa owat, siiwon ja ahtau’en suhteen, ihan yhenlaiset; jos jokuu kortteeri, erinomattain kaupungin puolella, ei ole niin wanha, waan sama siiwottomuus ja ahtaus, ja näistä syntynyt myrkyllinen ilma, on niissäki. Ja tälläisissä kortteeriloissa asuu monia tuhansia Suomalais-raukkoja,

jotka tuleewat Pietariin rikkautta ja hywiä päiwiä etsimään, joittenka siaan löytääwät tauteja, ja kuoleman ki, ei ainoastaan ruumiillisesti mutta hengellises-tiki, niinkuin jo ennen sanoimme. Waan suurin osa räkölä-Suomalaisista asuu kuitenkin Oh'alla, jota he itsestänsä nimittääwät ki Laiskoin kaupungiksi.

Anni antain yörahaa isännälle, sanoi: ”en tii’ä kuin kauwaksi jäänen tänne; huomena lähen etsimään miestäni, ja en lähe Pietarista, ennenkuin saan jos millasen tii’on hänestä. Muuten huomena läksisin takasin Jaakkimaan.”

”Kultaseini! vielä totut tähän Pietarin elämään. Niin ne kaikki wastatulleet sanoowat; waan, kuin owat täällä wähän aikaa, tottuuwat laiskuuteen, niin ei woilla wehnäsillä saa heitä mänemään takasin Suomeen, ennenkuin wii’ään sinne ruunun kyy’illä; toiset taas tästä hywästä elämästä kuoloowat ki: no ei siitä hätää ole, toisia Suomesta tuloo lisään. Ilmankos tätä Ohtaa kutsummeki laiskoin kaupunkiksi, kuin se on laiskoin hallussa, ja ei olekkaan Pietarissa muista kansoista niin paljo kerjäläisiä kuin Suomalaisista.”

Tämän sanottuansa, meni isäntä lähellä wiruwan sairaan luo, jolle äyhtäsi: ”Simo, hoi! si’un pitää huo-

mis päiwänä männä polnitsaan, taitta kunne tahaan. Kuolet wielä siinä! niin tuloo suuret hoput si'un kauttasi, kuin omalla warallani pitää hau'ata; niinkii jo olet kahesta kuukau'esta welkaa. Jos mää polnitsaan, niin mie saatan si'un portille asti, niin siitä siitte mää waikka ryömien sisään. Kyllä Tohtuoriloihen täytyy vastaan ottaa, kuin ei oo kenen kansa kipiätä laittaa takasin kotiinsa. Yhtäpaljo, kuoltawahän si'un on — jos missä!

— Isäntä kulta! älä aja minua pois, mie kohta paranen, ja maksan kortteeri-raham, waan jos mään polnitsaan, niin siellä täytyy mi'un kuolla . . . monta sinne owat männeet, waan harwat eläwänä takasin tulleet; saneli, alakuloisella äänellä, sairas.

Ilta oli käsissä. Anni ensimmäisen yön Pietarissa wietti unetta; ajatukset Matista, ja eläwät, eiwät antaneet hänen siunaaman ajaksi nukahtua. Ilta yöstä pitivät humalaiset jumalatonta menoa, waan wiimen nukkuiwat. Annin mieleen juohtui kotonen elämänsä ja nykyinen yösiansa. Muistui myös mieleensä, kuinka monet Suomessa niin ikäwöiwät Pietariin, ja ihmetteli kuin eiwät Pietarissa eläneet ole millonkaan haastaneet tälläisestä kurjallisesta elosta, waan jokainen

kiitti Pietarin rahallista elämää; tämä kiittäminen oli hänestä niin outoa, sillä hän epäili että ken mielistyisi tällaiseen elämiseen.

Aamulla melkein kaikki läksivät leiwän ja rahan saaliille, jotka waan kykeniwät, ainoastaan sairaat ja pohmelopäiset jäiwät tiloillensa. Anni, hywätah-tosen saattajansa Lienan keralla, joka otti poikansa tulkiksensa, läksi ensin Liteinin sairashuoneesen, jossa tawallisesti, kuin likimäisessä, Ohtalaiset ja News-koin rannan tienojen asukkaat poteewat. Onneksi sattuiwatki Käk'salmen miehet siihen tuomaan Matin ja Juhanan, jotka wieläkään eiwät olleet parantuneet.

Kuinka ihastui tämä hurskas awiopari! Ilonsa täy'ellisyy'estä he kotwalleen eiwät woineet sanaakaan wirkkaa toinen toiselleen. Juhananki ilo oli sanomatoim. Molemmat sairaat wirkistyiwät. Molemmat innolla lupasiwat jo huomena lähteä sairashuoneesta; sillä nyt tunsiwat itsensä terweeksi, ja woiwansa matkustaa syntymämaallensa. Mutta nyt-ki eron hetki lähestyi, waan ero tok' ei ollut kauwallinen; se oli ainoastaan huomiseen asti, sillä ennen ei sairaita laskettu; waan tämäki ero nyt heistä oli hywin waikia, kauwallisen eron perästä nähty'änsä

toinen toistansa. Matti tarkasti kyseli kortteerin paikkaa, että olisi huomana löytänyt. Kuin Anni jutteli hänelle kerjäläisten elämästä, niin Juhana kauhistui sitä kuunnellessansa, waan hän ei ottanut sitä mikseenkään, ja selitti heille mitenkä ihminen tahallaan taipuu senlaiseen elämään.

Huomis-päiwänä Matti ja Juhana pääsiwät sairas-huoneesta. Itku silmissä sairaat jättiwät heille jäähywäsiä ikäänkuin hellät lapset rakkaille wanhemmillensa. Kukin sairas lupasi, jos waan Jumala ikää soisi, täyttää Matin neuwot, ehk'ei hän nyt niistä mainnutkaan. Kukin sanoi sairas-huoneesta päästy'änsä mänewänsä syntymämaallensa — Suomeen, eikä millonkaan työttömästi wiettäwän aikaansa: aina rukoilewan Jumalaa, ja Hänen awullansa, aini'aan pitäwän omantuntonsa walweella.

Toinen yö oli Annilla hupasempi maata miehensä wieressä: Ei nyt kortterikaan ollut hänestä paha ja ahdas, sillä hän näki ainoastaan kauwan kaiwatun Matinsa.

Toisella aamulla Matti, Anni, Juhana ja pieni Antti jo oliwat matkassa Jaakkimaan. Onneksi Anni hankki kotoa lähteissänsä rahoja, niin nyt eiwät kärsineet

puutetta eineestä; ja hywin, waikka hiljaan, pääsiwät
kotiinsa.